

Όνοματεπώνυμο:
Μάθημα:
Υλη:
Επιμέλεια διαγωνίσματος:
Αξιολόγηση :

ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκῆσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἤϋρετο. οὕτω δὲ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ὤκουον σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής -πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική- ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο.

Ζεὺς οὖν δεῖσας περὶ τῶ γενεῖ ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίῃ δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὥδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω; Ἐπὶ πάντας, ἔφη ὁ Ζεὺς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1) α. Ποια ἀνθρώπινα ἐπιτεύγματα περιγράφονται στο κείμενο πρὶν ἀπὸ τὴν ἀπόπειρα ἰδρύσεως πόλεων; Γιατί αὐτὰ δὲν διασφάλισαν τὴν σωτηρία τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων;

β. Σε ποια ἐνέργεια προέβη ὁ Δίας ὅταν ἀνησύχησε γιὰ τὴν δυσσίωνη τύχη τοῦ ἀνθρώπου; Ποια ἀπάντηση ἔδωσε στὸν Ἑρμῆ ὡς πρὸς τὸν τρόπο διανομῆς τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς δίκης;

(Μονάδες 10)

2) Έπειδή δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶντων μόνον θεοὺς ἐνόμισε, καὶ ἐπέχειρει βωμοὺς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν: Στο χωρίο αυτό ο Πρωταγόρας φαίνεται να δέχεται ότι το θρησκευτικό συναίσθημα είναι ἐμφυτο. Πώς εξηγείται η άποψη του αυτή, αν τη συσχετίσουμε με τις γενικότερες περί θεῶν αντιλήψεις του;

(Μονάδες 10)

3) Ποια είναι τα εφόδια με τα οποία ο άνθρωπος αναπληρώνει την απουσία φυσικών εφοδίων (όλων αυτών με τα οποία εφοδιάστηκαν από τον Επμηθέα τα υπόλοιπα ζωντανά όντα) και εξασφαλίζει την επιβίωσή του;

(Μονάδες 10)

4) Επιλέξτε τη σωστή απάντηση:

1. Ποιος είπτε: *ἐν οἴδᾳ, ὅτι οὐδὲν οἴδᾳ*;

α) Ηράκλειτος, β) Σωκράτης, γ) Πλάτων, δ) Πρωταγόρας, ε) Αριστοτέλης

2. Ποια δεν είναι σωκρατική φιλοσοφική μέθοδος;

α) ειρωνεία, β) διαλεκτική, γ) μαιευτική, δ) επαγωγή, ε) διάλεξη.

3. Ποιος ήταν ένας από τους κατηγορούς του Σωκράτη στη δίκη που τον οδήγησε στο θάνατο;

α) Κριτίας, β) Χαρμίδης, γ) Μέλητος, δ) Σωφρονίσκος, ε) Αναξαγόρας

4) Η *εὐβουλία*, κατά τον Πρωταγόρα, είναι:

α) συνεχής βελτίωση του ανθρώπου, β) ικανότητα λήψης σωστών αποφάσεων, γ) ορθή λειτουργία της Βουλής, δ) δυνατότητα διδασχής της αρετής, ε) ενεργητική στάση ζωής.

5) Ο Πρωταγόρας:

α) Εκθέτει τις απόψεις του με τρεις τρόπους: τον μύθο, τη διάλεξη, τον σχολιασμό ποιητικών κειμένων, β) Ισχυρίζεται ότι η αρετή είναι ἐμφυτη, μη διδακτὴ ανθρώπινη ιδιότητα, γ) Αντιμετωπίζεται γελοιογραφικά από τον φιλοσοφικό του αντίπαλο, τον Πλάτωνα, δ) Αρνείται τη σχετικότητα των φιλοσοφικών απόψεων και ασπάζεται την ύπαρξη απόλυτων ιδεών, ε) Αποφεύγει τη χρήση λογικών επιχειρημάτων.

(Μονάδες 10)

5) α. Να αναζητήσετε στο απόσπασμα λέξεις ομόρριζες με τις ακόλουθες: *χειροκροτώ, δέμα, εργάτης, ερμηνεία, σχέση.*

β. τέχνη: Γράψτε μια πρόταση στην οποία η λέξη να έχει διαφορετική σημασία από αυτή που έχει στο κείμενο.

(Μονάδες 10)

6) Στο παρακάτω απόσπασμα από τα *Πολιτικά* του Αριστοτέλη βλέπουμε την άποψη του φιλοσόφου για την προέλευση της πόλης. Να συγκρίνετε την άποψή του με αυτή που παρουσιάζει ο Πρωταγόρας στην παραπάνω ενότητα.

Η κοινωνική οντότητα που προήλθε από τη συνένωση περισσότερων χωριών είναι η πόλη, μια κοινωνική οντότητα τέλεια, που μπορούμε να πούμε ότι πέτυχε τελικά την ύψιστη αυτάρκεια· συγκροτήθηκε για να διασφαλίζει τη ζωή, στην πραγματικότητα όμως υπάρχει για να εξασφαλίζει την καλή ζωή. Η πόλη, επομένως, είναι κάτι που ήρθε στην ύπαρξη εκ φύσεως, όπως ακριβώς και οι πρώτες κοινωνικές οντότητες, αφού αυτή είναι το τέλος εκείνων κι αφού αυτό που λέμε φύση ενός πράγματος δεν είναι παρά η μορφή που αυτό έχει κατά τη στιγμή της τελείωσης, της ολοκλήρωσής του: αυτό δεν λέμε, πράγματι, πως είναι τελικά η φύση του κάθε πράγματος, π.χ. του ανθρώπου, του αλόγου ή του σπιτιού, η μορφή δηλαδή που το κάθε πράγμα έχει όταν ολοκληρωθεί η εξελικτική του πορεία; Επίσης: Ο τελικός λόγος για τον οποίο υπάρχει ένα πράγμα είναι κάτι το έξοχο, και η αυτάρκεια είναι τελικός στόχος και, άρα, κάτι το έξοχο. Όλα αυτά κάνουν φανερό ότι η πόλη ανήκει στην κατηγορία των πραγμάτων που υπάρχουν εκ φύσεως και ότι ο άνθρωπος είναι ένα ον προορισμένο από τη φύση να ζει σε πόλη (πολιτικὸν ζῶον)· ο δίχως πόλη άνθρωπος (θέλω να πω: ο εκ φύσεως δίχως πόλη άνθρωπος, όχι ο δίχως πόλη από κάποια τυχαία συγκυρία) ή είναι άνθρωπος κατώτερης ποιότητας ή είναι ένα ον ανώτερο από τον άνθρωπο· είναι σαν εκείνον που ο Όμηρος τον στόλισε με τους χαρακτηρισμούς «άνθρωπος δίχως σόι, δίχως νόμους, δίχως σπιτικό»: αυτός ο άνθρωπος, ο δίχως πόλη από τη φύση του, είναι —την ίδια στιγμή— και άνθρωπος που παθιάζεται με τον πόλεμο: είναι σαν ένα απομονωμένο πιόνι στο παιχνίδι των πεσσών.

(Μονάδες 10)

Να έχετε επιτυχία!